

ชื่อเรื่อง การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษารวมที่บ้านชุมชนบ้านบ่อน้อย
อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย สุริยา ปราณี **ปริญญา** ปร.ค. (นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)

กรรมการที่ปรึกษา ดร.อุทัย โคตรคก ประธานกรรมการ
ผศ.ดร.วิทยา เจริญศิริ กรรมการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2557

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) และวิจัยเชิงปริมาณ (Survey) ประยุกต์ใช้วิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น CBR (Community-Based Research) ในการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ศึกษาวิธีการผลิตและและวิถีชีวิตของเกษตรกรจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interviewing) จากเกษตรกรต้นแบบที่ปรับเปลี่ยนระบบทัศนศึกษารวมที่บ้านสู่วิถีพอเพียง จำนวน 8 ราย ในบริบทพื้นที่ของชุมชนบ้านบ่อน้อย ระยะเวลาการศึกษา 3 ระยะ ตั้งแต่ 15 มีนาคม 2555 ถึง 20 เมษายน 2556 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษา กระบวนการทัศนศึกษารวม กระบวนการทัศนศึกษาที่บ้าน จากอดีตจนถึงปัจจุบันและปัจจัยที่ส่งผลต่อเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศนศึกษา จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกร ผู้นำ ผู้รู้ (KI) จากการศึกษาข้อมูลชุมชน การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) การเดินสำรวจชุมชน (Transect walk and guide field walk) และการจัดทำแผนที่ทางสังคม (Social mapping) การจัดทำปฏิทินวิถีการผลิต (Production calendar) การสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนสู่กระบวนการทัศนศึกษารวมที่บ้านสู่วิถีพอเพียง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม (Education and training) การจัดทำปฏิทินปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต (Changes production calendar) เพื่อศึกษาผลการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษารวมที่บ้านสู่วิถีพอเพียงของชุมชนบ้านบ่อน้อย การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผลจากการการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ศึกษากระบวนการทัศนศึกษารวม กระบวนการทัศนศึกษาที่บ้าน จากอดีตจนถึงปัจจุบันและปัจจัยที่ส่งผลต่อเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศนศึกษา ชุมชนบ้านบ่อน้อย การศึกษาบริบทพื้นที่ ประวัติ

ความเป็นมาของชุมชน ศึกษาการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษาระบบนิเวศน์นาทาม ระบบนิเวศน์กลุ่ม และระบบนิเวศน์นาดอน ศึกษาการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษาที่บ้าน และศึกษาสภาพการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชุมชนบ้านบ่อน้อย ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนย้ายกระบวนการทัศนศึกษา และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษา กระบวนการทัศนศึกษาระบบนิเวศน์ศึกษา ยุคปฏิวัติเขียว ที่ส่งผลต่อกระบวนการทัศนศึกษาที่บ้าน และกระบวนการทัศนศึกษาระบบนิเวศน์ศึกษาที่บ้าน

2. ผลการศึกษาการปรับเปลี่ยนสู่กระบวนการทัศนศึกษาระบบนิเวศน์ศึกษาที่บ้านผู้วิจัยพหุเพียงชุมชนบ้านบ่อน้อย การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษาที่บ้านจากการเปลี่ยนผ่านจากยุคปฏิวัติเขียว นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นกระบวนการทัศนศึกษาที่เลือกจากเกษตรกรต้นแบบจำนวน 8 ราย ที่มีแนวคิด การลดต้นทุนในวิธีการผลิต แนวคิดสุขภาพ แนวคิดระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติ และแนวคิดสิ่งแวดล้อมผ่านรูปแบบการปลูกพืช 4 รูปแบบ ประกอบด้วย รูปแบบการปลูกพืชเชิงเดี่ยว รูปแบบการปลูกพืชผสมผสาน รูปแบบการปลูกพืชแบบหมุนเวียน และรูปแบบการปลูกพืชแบบพหุเพียง การทดลองปฏิบัติ จนเกิดกระบวนการและผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม สามารถตอบสนองแนวคิดและความต้องการของเกษตรกรต้นแบบ ครอบครัว และชุมชน นอกจากนั้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ องค์ความรู้กับเกษตรกรในชุมชนและเกษตรกรนอกชุมชน สามารถขยายแนวความคิดไปได้อีกทางหนึ่ง

3. ผลการศึกษาการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษาระบบนิเวศน์ศึกษาที่บ้านผู้วิจัยพหุเพียง กลไกที่ช่วยในการส่งผลในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษาที่เกษตรกรต้นแบบปฏิบัติเห็นเป็นรูปธรรมแล้วการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากเกษตรกรภายในชุมชน และภายนอกชุมชน จนนำไปสู่การประชาสัมพันธ์การบอกเล่าประสบการณ์ที่พบเจอให้ฟังจากบุคคลสู่บุคคล จากการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ประชาสัมพันธ์ในทราฟ ทำให้เกษตรกรจำนวนมากได้เข้าศึกษาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคคล แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม ทำให้ส่งผลต่อแนวคิด วิธีการ และการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนศึกษาระบบนิเวศน์ศึกษาที่บ้านชุมชนบ้านบ่อน้อย โดยใช้จุดการเรียนรู้จากตัวของเกษตรกรต้นแบบ เกษตรภายในชุมชน และเกษตรกรเครือข่าย สรุปผลการศึกษารูปแบบกระบวนการทัศนศึกษาระบบนิเวศน์ศึกษาที่บ้านผู้วิจัยพหุเพียง เป็นแนวทางของการก้าวข้ามบันไดสู่ความสำเร็จของเกษตรกร ประกอบด้วย ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ การปรับแนวคิด การปรับสภาพพื้นที่ การปรับลดสารเคมีเพิ่มสารอินทรีย์ การปรับใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยี ความพหุเพียง และความสุขภาพ, 4 แนวคิด คือ การลดต้นทุน สุขภาพ ระบบนิเวศน์ทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม, 4 ทุน คือ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนทางการเงิน ผู้การพัฒนาอย่างยั่งยืน

TITLE : The indigenous paradigm shift to sufficient ways.

AUTHOR : Suriya pranee **DEGREE :** Ph.D. (Innovation for Local Development)

ADVISORS : Dr. Uthai koatdoke Chairman

Asst. Prof. Dr. Vittaya jaroensiri Committee

RAJABHAT MAHA SAKHAM UNIVERSITY, 2014

ABSTRACT

The objective of this study conducted agricultural paradigm, community paradigm, from the past to present and the factors affected on paradigm changing. The methods of this study conducted on qualitative and quantitative research combined with community base research (CBR) to develop the group of villagers. Using semi structured interviewing from 8 leader villagers in the field of production ways, life style ways in the context of Baan Bor Noi community. Three periods from 15 March, 2012 to 20 April, 2013

The first results found that background of agricultural paradigm in Baan Bor Noi from the past to present changed from the ecological production into the industrial production, found the single crop production in both of low land and high land.

The second found the changing of paradigm in 8 leaders in decreased production ways, realized in health ways, ecological ways through 4 types of plant production, changing from single crop production into integrated plant production, rotational crop production and sufficient plant production. The results of changing paradigm affected on conceptual thinking of 8 leaders villagers, family and community.

The last found the paradigm changing in the new innovation concept were 6 steps are adjusting the concept, pretreatment area, reduction of organic chemicals, deployment of wisdom and technology, self-sufficiency and happy, 4 concept are cost reduction, health, Natural ecosystem, environment. 4 Costs are social capital, cultural capital, natural

resources and environment capital, financial capital This new innovative concept could be adapted to sustainable development.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY